

Borbe Crnogoraca na vodi

Janko Lopičić, Cetinje

Protiv turskih, a docnije i drugih osvajača, Crnogorci su postali nepobjedivi u svojim surim vrletima, gdje su uvijek čuvali svoju slobodu i nezavisnost. Njihovo ratovanje je bilo gerilsko, jer i kada je sto puta jači neprijatelj uspio da im pregazi zemlju, borba se nije svršavala, nego se nastavljala, ali na putevima, kuda je osvajač saobraćao. I tako je neprijatelj uvijek bio prisiljen da napusti Cetinje i neprohodne krajeve Crne Gore i da trpi velike gubitke. Crnogorci su ih vječno tukli i sjeckali. Štiteći svoju slobodnu teritoriju i pomažući čak i susjednim pokrajinama, da ustaju protiv tuđinskih osvajača.

Ali nijesu Crnogorci bili samo smjeli i nepobjedivi ratnici u vrletnim terenima svoje zemlje, nego i na vodi, gdje su za period više od 150 godina brali slavu pobjeda i pokazali veliko junaštvo. Poslije istrage poturica početkom XVIII. vijeka crnogorsko pleme Ceklin se brzo spuštalo koritom rijeke Crnojevića i došlo u sukob s Turcima na obalama ove rijeke, a uskoro i po Skadarskom jezeru. U početku su te borbe bile neznatne i često puta nepovoljne za slabo naoružane — i bez sredstava na vodi — Crnogorce. Ali potiskujući Turke niz rijeku, Ceklinjani su stvarali čunove (čamce) i sve žešće se tukli s neprijateljem, nanoseći mu velike gubitke. Već četrdesetih godina XVIII. vijeka ta borba se razbuktala i postaje pravo ratište i to na mnogim mjestima prostora Skadarskog jezera. Otimaajući od neprijatelja lađe i oružje, crnogorski ratnici su se probijali sve više i češće ka Krajini, Fraki i samom Skadru i tukli se s mnogo nadmoćnijim protivnikom. Iz godine u godinu te borbe su bivale ne samo žešće i češće nego i s većim brojem lađa i čamaca sa obje strane. Tako je Skadarsko jezero postalo u prvoj polovini XIX. vijeka krvavo poprište, gdje su se vodili žestoki okršaji i gdje su neprijatelju zadavani ozbiljni udarci. Turci su sprečavali ceklinskim ratnicima prolaz u Skadarsko jezero, utvrđujući se na ostrvima Vranjini i Lesendru, i sa svojim jakim posadama nastojali da onemoguće prolaz u jezero. Noću i obično kroz borbu ceklinski ratnici su se probijali i stizali do zidina samog grada Skadra i do Malesije. Slavne su mnoge i mnoge borbe i pobjede crnogorskog oružja po Skadarskom jezeru sve do ratne 1862. g., kada je Crna Gora s Turskom konačno razgraničena i kada su ostrva Vranjina i Lasendro najmodernije utvrđeni i branjeni s teškim modernim oružjem. Među najslavnije ali i među posljednje borbe na jezeru spada junački megdan 2. februara 1859. g. u neposrednoj blizini Lasendra, kada su se sukobili po dvije lađe crnogorske i turske. Borba je otpočela oko 8 sati naveče, kada su ceklinske lađe neopaženo naišle na dvije turske lađe koje su čuvale prolaz u jezero. U tamnoj su se noći sukobili s njima. Turci su topom gađali, ali nemaćući cilja, nijesu imali uspjeha. te su Crnogorci u krvavom obračunu, koji je trajao oko 3 sata nadvladali Turke, zaplijenili top, lađe i ostalo. U ovom sukobu crnogorski ratnici su upotrebili drveni oklop u koji su uvuče ratnik i kroz minimalni otvor puca na neprijatelja. Tok ovaj njemu ne može naškoditi. Na zaplijenjenom topu, koji je postavljen na Gornjem Ceklinu, knjaz Danilo je dao da se ispiše ovaj tekst:

»S Lasendra me kobna sreća
i Đokova¹ hrabra mišca
i njegovog vrlóg jata
na valove Blata fata«.

U ratu protivu Napoleona Ceklinjani kao čuveni ratnici na vodi iskrcali su se na ostrvo Korčulu i sjajno

potukli Francuze, dok Francuzima nije stiglo pojačanje, kada su se Crnogorci morali povlačiti. O toj pobjedi pjeva knjaz Nikola (cjelokupna djela — str. 390): i slavni ceklinske ratnike:

»A Marmonta djenerala
čerali ste i gonili
od Brajića do Korčule
rušili mu karaule«.

Koliko su te borbe i pobjede po Skadarskom jezeru za više od dva i po vijeka bile teške i značajne, govori i priznanje knjaza Nikole Ceklinjanima u Novim kolima, gdje piše:

»Svom Krajinom pa do Skadra
veslom vesli pjenu diže
ispod Frake do Kazine
da plijení svuda stiže.
U cijeloj Malesiji
strah i užas uliva je
skadarskoğa grada vrata
sa olovom zaliva je«.

Osim toga spremao se načiniti spomenik ceklinskom herojstvu na vodi na Moračniku (ostrvu u Skadarskom jezeru) od mesinga, sa figurama 24 ratnika i 12 vozara u lađi, sve na visokom postolju. Prema zapisima popa Pašika Mašanovića (umro 1866), koji je koristio zapise popa Petra Jankovića (umro oko 1830), Ceklinjani su u borbama po Skadarskom jezeru, od istrage poturica na Obodu 1702. g. pa do ratne 1862. g. pokrali mnoge ratne trofeje: zaplijenili 6 topova, 3 lađe, 31 frket (mala lađa), 89 barjaka, kao i veliki broj čunova i bezbroj drugoga plijena.

Pored ostaloğa u Narodno-oslobodilačkom ratu samo nekoliko ceklinskih partizana (na čelu s drugom Blažom Jankovićem — narodnim herojem) 12. februara 1942. su na mjestu Rudine (4 km. niže Rijeke Crnojevića) zarobili talijanski parobrod »Skenderbeg«, likvidirali posadu od 18 vojnika i oficira i s broda oslobodili 19 interiraca.

¹ Pop Đoko Pejović, četovođa ove borbe i docniji ceklinski komandir.

„Piodovi mora“ — ulje akad. slikara Nika Miljana